

UČEBNÉ OSNOVY

Názov predmetu: **HUDOBNÁ VÝCHOVA**

Inovovaný štátny vzdelávací program ISCED Stupeň školskej sústavy	ISCED 2 Nižšie stredné vzdelanie	
Školský vzdelávací program	Cudzie jazyky	
Kód a názov študijného odboru	Príma - Kvarta: 7902 J gymnázium	
Forma štúdia	denná	
Počet rokov štúdia	osem	

ROZPIS HODÍN V JEDNOTLIVÝCH ROČNÍKOCH

Príma povinný predmet Hudobná výchova, 1 hodina týždenne, za školský rok 33 hodín
Sekunda povinný predmet Hudobná výchova, 1 hodina týždenne, za školský rok 33 hodín

1. Charakteristika predmetu

Hudobná edukácia v gymnáziách s osemročným vzdelávacím programom predstavuje kontinuálne, systémové a cieľavedomé pokračovanie hudobnej edukácie primárneho stupňa. Hudobná výchova je spoločenský, organizovaný, cieľavedomý proces hudobného rozvoja jedinca a je rozhodujúca pri *odovzdaní* a *sprostredkovaní* hudby novým generáciám, pričom zohráva dôležitú úlohu aj ako jedna z foriem realizácie tvorivosti každého človeka. Úloha predmetov vo vzdelávacej oblasti Umenie a kultúra je sprostredkovať žiakom národné a svetové kultúrne dedičstvo a takto zvýšiť všeobecnú vzdelanosť národa.

Hudobnosť národa neurčuje niekoľko desiatok vynikajúcich interpretov, ale viacgeneračná vrstva zanietých percipientov hudby. Jedine hudobná výchova na základnej škole pokrýva celú populáciu, preto jej kvalita je mimoriadne dôležitá a chápeme ju aj ako *výchovu človeka*.

Dôraz sa kladie na výchovu hudbou s rešpektovaním výchovy k hudbe. Hudobné prejavy a počúvanie hodnotnej hudby znamená nenahraditeľný prostriedok formovania osobnosti najmä vo sfére jej emocionalizácie. Hudobná výchova umožňuje žiakovi tvorivo si osvojiť hudbu a spoznávať hudobné umenie v kontexte s inými druhmi umenia.

Základnými prostriedkami hudobno-výchovnej práce sú rozmanité hudobné činnosti, ktoré podporujú celkovú hudobnosť žiakov, ich záujem o hudbu, rozvíjanie ich individuálnych

schopností, emocionálnej inteligencie, tvorivého myslenia s využitím špecifik národnej, regionálnej a svetovej hudobnej kultúry. Formuje estetický, citový a morálny základ osobnosti žiakov s dôrazom na sebauvedomovanie, sebauvýchovu a sebareflexiu, porozumenie a solidaritu pre ochranu prírody, kultúrnych hodnôt Slovenska a vlastného regiónu, toleranciu k iným kultúram a národom. Utvára a rozvíja hudobno-estetické schopnosti, zručnosti, vedomosti, návyky, skúsenosti, názory a vlastné postoje žiakov pri prehĺbovaní hudobného zážitku aj na uvedomené vnímanie a na aktívny hudobný prejav. Hudobná výchova posilňuje hodnotovú orientáciu žiakov, rozvíja schopnosť vytvárať a obhajovať svoje hodnoty, no súčasne rešpektovať aj hodnoty iných.

Hudobnú edukáciu možno vymedziť tromi prvkami: hudobné umenie – obsah, hudobné schopnosti (zručnosti, návyky) – cieľ a hudobné činnosti – metóda, prostriedok rozvoja hudobných schopností, pochopenia princípov hudby, realizácia hudobného umenia. Sekundárnym obsahom predmetu je umenie, estetika, kreativita, sekundárnym cieľom rozvoj kľúčových kompetencií – komplexný rozvoj osobnosti, všeobecných ľudských kvalít.

Hudobná výchova v základnej škole je predmetom umelecko-výchovným a činnostným, na nižšom strednom stupni sa rozširuje o kognitívny rozmer – uvedomelé prenikanie do štruktúry hudobného diela, hudobno-teoretický a hudobno-historický rozmer, ako konklúzia predchádzajúcej hudobnej činnosti, praktickej hudobnej skúsenosti.

2. Ciele učebného predmetu

Ciele predmetu možno rozdeliť na špecifické hudobné ciele, špecifické ciele z oblasti umenia, estetiky a kreativity a sekundárne ciele.

Špecifické hudobné ciele:

Žiaci:

- získajú hudobné schopnosti prostredníctvom hudobných činností,
- realizujú hudobné činnosti na základe nadobudnutých hudobných schopností,
- na základe vlastnej skúsenosti si osvoja konkrétne poznatky z oblasti hudobnej teórie a histórie

Špecifické ciele z oblasti umenia, estetiky a kreativity:

- pochopia podstatu umenia, vytvoria si vzťah k umeniu, majú priamu skúsenosť v oblasti špecifických umeleckých, estetických a psychologických kategórií – emocionálna, prežívanie, zážitok, vnímanie krásy, vlastná tvorivosť (improvizácia, kompozícia), na základe čoho dokážu reflektovať umenie, vnímať krásu, rozpoznať hodnotu, vyjadriť sa prostredníctvom umenia,

Sekundárne ciele:

- nadobudnú (prehĺbia) kľúčové kompetencie prostredníctvom hudobného umenia.

Úlohou predmetu je rozvíjať **kľúčové kompetencie** tak, aby sa:

- formoval a rozvíjal emocionálny svet žiakov
- formovali mravné vzťahy žiakov k prostrediu v škole a v rodine, pozitívne vzťahy k prírode, ku všetkým prejavom života
- vychovali žiaci hrdí na vlastné slovenské kultúrne bohatstvo a históriu, s kladným vzťahom ku kultúrnemu životu spoločnosti a podieľaním sa na ňom
- vhodne a nenásilne spájala hudba s prejavmi iných umení – s poéziou, výtvarnými dielami, tancom, filmom, videom a modernými komunikačnými technológiami
 - vychovávali vnímaví, aktívni poslucháči, tolerantní k iným kultúram a názorom, bez nekritického podliehania módnym vlnám, reklame a subkultúre, ale aj bez predsudkov k nim,
- hudobná výchova participovala na rozvíjaní osobnostnej, sociálnej, občianskej, komunikačnej kompetencie.

3. Témy, tematické okruhy

PRÍMA

Tematické celky:

1. Ako sa nám prihovára hudba. Hudba minulosti a súčasnosť.
2. Prostredníctvom hudby poznávame kultúru rôznych národov.
3. Sústava hudobných činností: hlasové, inštrumentálne, hudobno-pohybové, (reprodukčné a produkčné), aktívne počúvanie hudby, hudobno-dramatické činnosti

V PRÍME sú učebné osnovy totožné so vzdelávacím štandardom ŠVP pre vzdelávací predmet hudobná výchova.

SEKUNDA

Tematické celky:

1. Hudobné prechádzky storočiami.
2. Zaspievajme si.
3. Pestrá paleta populárnej hudby.

Sústava hudobných činností: hlasové, inštrumentálne, hudobno-pohybové, (reprodukčné a produkčné), aktívne počúvanie hudby, hudobno-dramatické činnosti

V SEKUNDE sú učebné osnovy totožné so vzdelávacím štandardom ŠVP pre vzdelávací predmet hudobná výchova.

Prierezové témy

- ❖ osobnostný a sociálny rozvoj
- ❖ výchova k manželstvu a rodičovstvu

- ❖ environmentálna výchova
- ❖ mediálna výchova
- ❖ multikultúrna výchova
- ❖ ochrana života a zdravia

Medzipredmetové vzťahy uplatňované vo vyučovaní hudobnej výchovy rozvíjajú schopnosť žiaka uplatniť svoje vedomosti v rôznych situáciách.

Hudobná výchova má úzke medzipredmetové vzťahy s predmetmi:

- slovenský jazyk a literatúra, cudzie jazyky – práca s rečou, textom
- biológia – hra na tele
- matematika – elementárna kompozícia
- výtvarná výchova – aktívne počúvanie hudby
- telesná a športová výchova – hudobno-pohybové činnosti
- slovenský jazyk a literatúra – hudobno-dramatické činnosti
- dejepis – dejiny hudby, hudobní skladatelia

<p>Žiak na konci PRÍMY vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hovoriť a spievať podľa zásad hlasovej hygieny v súlade so správnym držaním tela, technikou správneho dýchania, zreteľnej artikulácie, s mäkkým hlasovým začiatkom a použitím vhodného hlasového registra • tvorivo pracovať s hlasom – textom, rečou, zvukmi, hlasom realizovať rytmické a melodické modely, • spievať piesne spamäti, ale i s podpornými pamäťovými prostriedkami (gestá tzv. „ukazovačky“, obrázky, grafická notácia, klasická notácia), • správne používať elementárne hudobné nástroje so správnym použitím hracieho aparátu s dôrazom na kvalitu tónu, • hrať na klasickom melodickom, alebo harmonickom hudobnom nástroji, • na nástroji zahrať tóny podľa notového zápisu, • vlastnoručne zhotoviť elementárny nástroj a hrať na ňom • aktívne počúvať hudbu, rozpoznať emocionálno-výrazový potenciál hudby • pri počúvaní hudby spoznať charakteristické prvky konkrétneho štýlového obdobia dejín hudby 	<p>Hlasové činnosti</p> <p>ľudové piesne, autorské piesne, rytmizované texty, artikuláčn é cvičenia, dychové a hlasové cvičenia, intonačné cvičenia, hry s hlasom</p> <p>metódy na rozvoj sluchovo-intonačných schopností obrázky, grafický i notový záznam piesne</p> <p>Inštrumentálne činnosti</p> <p>elementárne hudobné nástroje hra na jednom klasickom hudobnom nástroji (zobcová flauta, keyboard, klavír, gitara a pod.) – začiatočnícka úroveň</p> <p>jednočiarková oktáva, motívy, jednoduché piesne</p> <p>jednoduché modely idiofónov, membranofónov, chordofónov, aerofónov a mirlitónov z prírodných i odpadových materiálov, na ktorých možno demonštrovať konštrukčné princípy nástrojov i princípy vzniku zvuku v jednotlivých nástrojových skupinách Aktívne počúvanie hudby skladby slovenských a zahraničných hudobných skladateľov skladby svetových a slovenských skladateľov – reprezentantov jednotlivých štýlových období</p>
--	--

<ul style="list-style-type: none"> • podľa počutia skladby slovné vyjadriť odlišnosti dvoch štýlových období dejín hudby • verbalizovať atmosféru hudby • hudbu vyjadriť pohybom • identifikovať, pomenovať a charakterizovať hudobno vyjadrovacie prostriedky a základné formotvorné prvky podľa počutia • rozoznať podľa zvuku, vzhľadu i názvu bežné nástrojové zoskupenia v tzv. klasickej hudbe, ľudovej hudbe i v tzv. populárnej hudbe • poznať niektoré významné diela alebo úryvky z nich, ich názvy, mená autorov v kontexte iných druhov umenia a všeobecných dejín <ul style="list-style-type: none"> • pohybom reagovať na počutú hudbu <ul style="list-style-type: none"> • zapamätať si jednoduché choreografie <ul style="list-style-type: none"> • pohybovo improvizovať <ul style="list-style-type: none"> • realizovať hudobno-dramatické činnosti • realizovať hudobno-dramatický projekt podľa princípov tvorivej dramatiky s vkladom vlastnej tvorivosti, fantázie, imaginácie, improvizácie v skupinovej spolupráci 	<p>dejín hudby podľa voľného výberu učiteľa (bez chronologickej súvislosti)</p> <p>skladby aspoň z dvoch rozličných štýlových období dejín hudby</p> <p>tempo, dynamika, kantiléna, harmónia, kontrast, opakovanie dielov formy</p> <p>napr. sláčikové kvarteto, dychové kvinteto, komorný orchester, symfonický orchester, cimbalovka, dychovka, rôzne nástrojové zoskupenia v tzv. populárnej hudbe</p> <p>vybrané skladby významných skladateľov s ukázkami hudobných štýlov v ich typickej podobe, integrácia s literatúrou, výtvarnou výchovou, dejepisom</p> <p>zoznam vypočutých skladieb v triede napr. na nástenke</p> <p>Hudobno-pohybové činnosti</p> <p>kultivovaný pohyb, držanie tela, koordinácia častí tela, rytmicky korektné pohyby, pohyby vyjadrujúce emocionálno-výrazové charakteristiky hudby</p> <p>zmena pohybu v súlade so zmenou formotvorného prvku pohybová spontánnosť, uvoľnenosť</p> <p>Hudobno-dramatické činnosti</p> <p>Hudobno-dramatické činnosti, tvorivá dramatika</p>
---	---

V PRÍME sú učebné osnovy totožné so vzdelávacím štandardom ŠVP pre vzdelávací predmet hudobná výchova.

SEKUNDA

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci SEKUNDY vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none">• hovoriť a spievať podľa zásad hlasovej hygieny v súlade so správnym držaním tela, technikou správneho dýchania, zreteľnej artikulácie, s mäkkým hlasovým začiatkom a použitím vhodného hlasového registra, tvorivo pracovať s hlasom – textom, rečou, zvukmi• spievať rytmicky a intonačne čisto v hlasovom rozsahu primeranom veku• tvorivo pracovať s textom, rečou• tvorivo pracovať s hlasom• ovládať jednohlasný spev i elementárne formy viachlasného spevu• improvizovať a komponovať: melodizovať krátke texty, otextovať krátke melódie, improvizovať krátke dialógy i monológy recitatívneho charakteru, hlasom tvoriť zvukomaľbu k rôznym príbehom a situáciám• správne používať elementárne hudobné nástroje a správne používať hrací aparát• hrať na tzv. klasickom jednom melodickom, alebo harmonickom hudobnom nástroji• dodržať správny spôsob hry na nástroji	<p>Hlasové činnosti</p> <p>ľudové piesne, autorské piesne, rytmizované texty, artikuláčne cvičenia, dychové a hlasové cvičenia, intonačné cvičenia, hry s hlasom</p> <p>artikulácia, deklamácia</p> <p>rozšírená hlasová technika – tóny, ruchy, zvuky, efekty</p> <p>súčasné znenie rozličných rytmických modelov a celkov napr. kánon, quodlibet, burdon, ostinato, spievanie v terciách, v sextách)</p> <p>improvizácia, elementárna kompozícia, metricky viazané i metricky neviazané texty a melódie</p> <p>Inštrumentálne činnosti elementárne</p> <p>hudobné nástroje</p> <p>hra na jednom klasickom hudobnom nástroji (zobcová flauta, keyboard, klavír, gitara a pod.)</p>

<ul style="list-style-type: none"> • zahrat' na nástroji tóny, motívy, frázy, piesne podľa notového zápisu • tvorivo pracovať s hudobnými nástrojmi (so zvukom), • zaradiť hudobné nástroje do základnej klasifikácie • vlastnoručne zhotoviť elementárny nástroj a hrať na ňom • aktívne počúvať hudbu • pri počúvaní hudby rozpoznať charakteristické prvky konkrétneho štýlového obdobia dejín hudby • z počutej skladby odvodiť a slovne vyjadriť hudobné špecifiká konkrétneho štýlového obdobia • pri počúvaní hudby odlíšiť od seba dve rozličné štýlové obdobia • vymenovať koncertné sály, výstavné a muzeálne priestory venované hudbe vo svojom regióne • vymenovať niektorých významných umelcov a hudobné telesá vo svojom regióne 	<p>jednočiarková oktáva, motívy, jednoduché piesne</p> <p>elementárna improvizácia, kompozícia</p> <p>Sachsova-Hornbostelova klasifikácia, nástrojové skupiny symfonického orchestra</p> <p>jednoduché modely idiofónov, membranofónov, chordofónov, aerofónov a mirlitónov z prírodných i odpadových materiálov, na ktorých možno demonštrovať konštrukčné princípy nástrojov i princípy vzniku zvuku v jednotlivých nástrojových skupinách Aktívne počúvanie hudby skladby slovenských a zahraničných hudobných skladateľov</p> <p>skladby svetových a slovenských skladateľov – reprezentantov jednotlivých štýlových období dejín hudby podľa voľného výberu učiteľa (bez chronologickej súvislosti)</p> <p>identifikačné znaky konkrétneho štýlového obdobia</p> <p>budovanie triednej databázy vypočítaných skladieb – aspoň tri štýlové obdobia , návšteva koncertov a iných hudobných podujatí ,kritické myslenie, vkus, hodnoty</p> <p>stretnutia s umelcami domáceho regiónu</p>
---	---

<ul style="list-style-type: none"> • pohybom reagovať na počutú hudbu • zapamätať si jednoduché choreografie • navrhnuť pohyb k hudbe • navrhnuť jednoduché choreografie • pohybovo improvizovať • podľa vlastných návrhov vytvárať hudobno-dramatické celky • tvorivou dramatikou zobrazovať charakteristické prvky konkrétneho štýlového a historického obdobia 	<p>Hudobno-pohybové činnosti</p> <p>kultivovaný pohyb, držanie tela, koordinácia častí tela pohybové stvárnenie hudobno-vyjadrovacích prostriedkov hudby: pulz, metrum, rytmus, tempo melódia, harmónia, agogika, dynamika, farba, hudobná forma</p> <p>zmena pohybu v súlade so zmenou formotvorného prvku pohybová spontánnosť, uvoľnenosť</p> <p>Hudobno-dramatické činnosti</p> <p>Hudobno-dramatické činnosti, tvorivá dramatika, integrácia s výtvarnou výchovou, literatúrou, príj. inými predmetmi. integrácia s dejepisom</p>
--	--

V SEKUNDE sú učebné osnovy totožné so vzdelávacím štandardom ŠVP pre vzdelávací predmet hudobná výchova.

5. Metódy a formy práce – stratégie vyučovania

Učiteľ sa usiluje o to, aby poskytoval podnety pre hudobnú aktivitu žiakov:

- skupinové, projektové diferencované vyučovanie, návšteva hudobných podujatí, besedy, - zážitkové, kognitívne, skúsenostné metódy, dialóg a diskusia, metódy hrania rol; špecifické metódy: intonačná metóda s použitím relatívnej solmizácie, imitačná a kombinovaná metóda osvojovania piesní, riadené objavovanie hudby, informačno-receptívna metóda, improvizácia.

6. Učebné zdroje

6. ročník: Učebnica: Hudobná výchova pre 6. ročník ZŠ + CD schválená MŠ SR dňa 16. mája 2011 pod číslom 2011-5610/18239:4-919; autori: prof. PhDr. Eva Langsteinová – prof. Mgr. Belo Felix

7. ročník: Učebnica: Hudobná výchova pre 7. ročník ZŠ + CD schválená MŠ SR dňa 14. novembra 2011 pod číslom 2011-13187/44560:7-919; autori: prof. PhDr. Eva Langsteinová, CSc. – prof. Mgr. Belo Felix PhD

7. Hodnotenie predmetu

Vyučovaci predmet hudobná výchova sa vyučuje v PRÍME a v SEKUNDE bude klasifikovaný známku.